

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

*Hotărâre tradusă și redactată de către Direcția agent guvernamental.
Ea poate suferi modificări de formă.*

SECȚIA A DOUA

CAUZA NAFORNIȚA v. REPUBLICA MOLDOVA

(Cererea nr. 49066/12)

HOTĂRÂRE

Art. 8 • Domiciliu • Omisiunea instanței naționale de a produce un echilibru între interesele concurente implicate la dispunerea evacuării reclamantilor din apartamentul deținut de către Stat după ce au locuit în acesta mai mult de unsprezece ani • Probleme procedurale cumulative

STRASBOURG

16 ianuarie 2024

DEFINITIVĂ
16/04/2024

Această hotărâre a devenit definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție. Ea poate suferi modificări de formă.

© Această traducere îi aparține Direcției agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Originalul se găsește în baza de date HUDOC. Orice preluare a textului se va face cu următoarea mențiune: „Traducerea acestei hotărâri a fost efectuată de către Direcția agent guvernamental din cadrul Ministerului Justiției al Republicii Moldova”.

În cauza Nafornița v. Republica Moldova,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a doua), întrunită într-o Cameră formată din:

Arnfinn Bårdsen, *Președinte*,

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo,

Frédéric Krenc,

Davor Derenčinović, *judcători*,

Valeriu Grițco, *judcător ad hoc*,

și Hasan Bakırcı, *Grefier al Secției*,

Având în vedere:

cererea (nr. 49066/12) *versus* Republica Moldova, depusă la Curte la 26 iulie 2012 în baza Articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”) de către patru cetățeni moldoveni, dl Iurie Nafornița, dna Albina Nafornița, dna Alina Nafornița și dl Andrei Nafornița („reclamanții”);

decizia de a comunica Guvernului Republicii Moldova („Guvernul”) plângerile privind evacuarea reclamanților, motivarea insuficientă a hotărârilor și jurisprudența neconsecventă a Curții Supreme de Justiție, și de a declara inadmisibil restul cererii;

abținerea de la examinarea cauzei a dnei Diana Sârcu (Articolul 28 din Regulamentul Curții), judecător ales din partea Republicii Moldova, și numirea de către Președinte a dlui Valeriu Grițco în calitate de judecător *ad hoc* (Articolul 29 § 2);

observațiile părților;

Deliberând în privat la 5 decembrie 2023,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

INTRODUCERE

1. Cauza se referă la evacuarea reclamanților dintr-un apartament după mai mult de unsprezece ani în care au locuit acolo și la pretinsul eșec al instanțelor de a produce un echilibru corect între interesele concurente atunci când au dispus evacuarea lor. Ea se referă, de asemenea, la jurisprudența pretins divergentă a Curții Supreme de Justiție cu privire la chestiunea menționată. Reclamanții se plâng de o încălcare a Articolelor 6 și 8 din Convenție, precum și a Articolului 1 din Protocolul nr. 1.

CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

2. Informațiile despre reclamanți sunt prezentate în anexă. Reclamanții au fost reprezentați de către dl C. Mihăilă, avocat în Chișinău.

3. Guvernul a fost reprezentat de către Agentul său la acel moment, dl O. Rotari.

4. Circumstanțele cauzei pot fi rezumate după cum urmează.

5. Din anul 1978, Institutul de Stat al Artelor („ISA”) – care în luna septembrie 2002 a devenit Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice („Academia”) – a gestionat o clădire, deținută de către Stat, pentru a fi folosită în calitate de cămin pentru personalul său („căminul”).

6. La 3 august 1995, în scopul accelerării procesului de privatizare a fondului locativ, Primăria municipiului Chișinău a decis să schimbe statutul juridic a paisprezece cămine, printre care și cel în care locuiau reclamanții, în cel de bloc locativ. De asemenea, ea a decis ca preturile de sector din mun. Chișinău să elibereze bonuri de repartiție a locuințelor în cauză, în baza cererilor depuse de către societățile, organizațiile, instituțiile și chiriașii care locuiau în cămine. O contestație depusă în anul 2005 de către Academie împotriva acestei decizii a fost respinsă de către Curtea de Apel Chișinău la 16 martie 2007.

7. La 15 februarie 2000, primul reclamant, un medic care nu dispunea de o altă locuință, a semnat un contract cu directorul ISA, prin care se angaja să ofere personalului și studenților ISA consultații medicale și servicii de prim-ajutor la cămin. În schimb, el și familia sa au obținut în folosință un apartament cu două camere în cămin „pe perioada prestării serviciilor la [cămin], cu plata serviciilor comunale la același tarif ca și personalul [ISA]”. Începând cu această dată, primul reclamant a plătit serviciile comunale pentru utilizarea apartamentului direct către ISA (și ulterior către Academie), în conformitate cu contractul.

8. La 2 februarie 2001, ISA a cerut autorității locale să elibereze pentru doi dintre membrii personalului său, inclusiv pentru primul reclamant, o viză de reședință permanentă în căminul său (în cazul primului reclamant, în apartamentul nr. 69). La 14 februarie 2001, ISA a eliberat reclamanților bonul de repartiție nr. 69 pentru apartamentul nr. 69 din cămin.

9. La 27 iunie 2001, directorul ISA a angajat-o pe cea de-a doua reclamantă în calitate de femeie de serviciu la căminul respectiv.

9. De-a lungul anilor, clădirea a acumulat probleme serioase de mentenanță, existând scurgeri la acoperiș și la țevile de apă. După ce au solicitat de mai multe ori administrației ISA să efectueze reparațiile necesare, însă fără succes, locatarii apartamentelor din clădire (inclusiv reclamanții) au achitat din cont propriu lucrările de reparație.

10. La 17 ianuarie 2006, un grup de peste șaptezeci de persoane, printre care și reclamanții, au depus o acțiune în instanța de judecată prin care au solicitat obligarea Academiei să ceară autorității locale competente să elibereze bonuri de repartiție pentru apartamentele din căminul în care locuiau.

11. La 18 octombrie 2006, Judecătoria sectorului Buiucani din mun. Chișinău a pronunțat o hotărâre în acest sens. La 20 februarie 2007, Curtea de Apel Chișinău a casat această hotărâre din motive procedurale și a trimis cauza la rejudecare, recomandând ca plângerile să fie examinate separat pentru fiecare familie. Ulterior, dosarul a fost disjuns în mai multe cauze separate. În cauza separată a reclamanților, ei au invocat, *inter alia*, Articolul 8 din Convenție și au menționat că locuiseră în apartament timp de peste zece ani, perioadă în care nimeni nu a contestat vreodată legalitatea prezenței lor acolo. În orice caz, în conformitate cu art. 50 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 19 de mai jos), valabilitatea unui bon de repartiție nu putea fi contestată decât în termen de trei ani de la emiterea acestuia. Nu a existat nicio hotărâre judecătorească de anulare a bonului de repartiție nr. 69 pe numele primului reclamant. În plus, ei au susținut că, în baza art. 904 din Codul civil (a se vedea paragraful 18 de mai jos), prelungirea tacită a raportului de locațiune cu Academia presupunea

încheierea unui contract de locațiune pentru o perioadă nedeterminată. Reclamanții au susținut, de asemenea, că imobilul în cauză avea statutul de bloc locativ și nu de bloc de apartamente de serviciu.

12. La 30 aprilie 2009, Judecătoria sectorului Buiucani a dat câștig de cauză reclamanților și a dispus ca Academia să solicite un bon de repartiție de la autoritatea locală competentă. Academia a contestat această hotărâre aproximativ treisprezece luni mai târziu. La 16 februarie 2011, Curtea de Apel a casat din nou hotărârea și a trimis cauza la rejudecare.

13. La 4 iulie 2011, Judecătoria sectorului Buiucani a admis din nou cererea reclamanților. Această hotărâre a fost menținută prin decizia Curții de Apel Chișinău din 9 noiembrie 2011, care a constatat, *inter alia*, că bonul de repartiție pe numele primului reclamant nu fusese anulat și că Academia încheiase cu el un contract de locațiune a acelui apartament.

14. Academia a contestat. În fața Curții Supreme de Justiție, reclamanții au prezentat exemple de jurisprudență a respectivei instanțe, prin care s-au menținut hotărârile instanțelor inferioare care dispuseseră ca Academia să solicite bonuri de repartiție în situații practic identice cu a lor (a se vedea paragraful 21 de mai jos).

15. La 13 iunie 2012, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârile instanțelor inferioare și a adoptat o nouă hotărâre, respingând pretențiile reclamanților ca nefondate, făcând trimitere la art. 46, 50, 94, 103 și 112 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 19 de mai jos). Pentru a decide astfel, instanța a constatat că s-a dovedit „cu certitudine” că niciunul dintre reclamanți nu fusese vreodată în raporturi de muncă cu ISA: contractul cu primul reclamant și angajarea celei de-a doua reclamante (a se vedea paragrafele 7 și 9 de mai sus) nu puteau fi luate în considerare, deoarece nu existau dovezi la dosar că vreunul dintre ei ar fi efectuat vreodată munca stipulată în acele documente. Prin urmare, ei nu obținuseră apartamentul datorită raportului lor de muncă cu ISA, „ci îl primiseră cu titlu temporar și [aveau] obligația de a-l elibera la cererea proprietarului/administratorului [ISA]”. De asemenea, Curtea Supremă a constatat că, în absența oricărui raport de muncă între reclamanți și ISA, ocuparea apartamentului respectiv de către ei se baza pe un contract de închiriere a locuinței. De asemenea, instanța a admis cererea reconvențională a Academiei și a dispus evacuarea reclamanților din apartament, fără a le oferi o altă locuință. Ea s-a bazat pe art. 94 și 103 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 19 de mai jos).

16. La 5 noiembrie 2012 a fost inițiată procedura de executare silită împotriva reclamanților, care s-au conformat cu decizia din 13 iunie 2012 și au părăsit apartamentul.

CADRUL JURIDIC ȘI PRACTICA RELEVANTĂ

I. LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

17. În conformitate cu art. 904 din Codul civil, în vigoare la momentul respectiv, dacă raportul de locațiune continuă în mod tacit după expirarea contractului de locațiune, se consideră că acesta din urmă a fost prelungit pe un termen nedeterminat. Locatarul are dreptul prioritar la încheierea

contractului pe un nou termen, dacă și-a onorat anterior obligațiile contractuale și este de acord cu noile condiții contractuale.

18. Dispozițiile relevante ale Codului cu privire la locuințe, în vigoare la momentul evenimentelor, prevedeau următoarele.

În conformitate cu art. 46, încăperile de locuit în casele fondului departamental de locuințe al întreprinderilor și organizațiilor se acordau în baza hotărârii comune a administrației și a comitetului sindical ale întreprinderii, instituției sau organizației în cauză, fiind aprobate de către autoritatea locală.

În conformitate cu art. 50, încăperile de locuit în casele fondului obștesc și de stat urmau să fie atribuite pe baza unui bon de repartitie, care era unicul temei legal pentru instalare în încăperea de locuit repartizată.

În conformitate cu art. 51, bonul de repartitie putea fi declarat nevalabil pe cale judiciară în cazul în care persoana prezenta date ce nu corespund realității, în cazul în care erau încălcate drepturile altor persoane la încăperea de locuit, în cazul în care persoanele cu funcții de răspundere au acționat în mod ilegal la acordarea încăperii de locuit, precum și în alte cazuri în care se încalcă modul și condițiile de acordare a încăperilor de locuit. Bonul putea fi declarat nevalabil în termen de trei ani din ziua eliberării lui. Nu exista un astfel de termen în cazul unui bon de repartitie emis ca urmare a acțiunilor ilegale ale beneficiarilor unui astfel de bon.

Potrivit art. 94, evacuarea dintr-o locuință inclusă fie în fondul locativ obștesc, fie în fondul locativ de stat, era permisă numai în baza motivelor prevăzute de lege și numai printr-o hotărâre judecătorească.

În conformitate cu art. 103, persoanele care ocupau o locuință fără autorizație trebuiau evacuate fără a li se acorda o locuință alternativă, în modul prevăzut la art. 94.

În conformitate cu art. 112, în căminele de locuit puteau fi repartizate camere lucrătorilor, studenților și elevilor pe durata muncii sau a studiilor acestora.

19. Prevederile relevante din Legea cu privire la privatizarea fondului locativ (nr. 1324-XII din 10 martie 1993) prevăd următoarele.

În conformitate cu art. 5, cetățenii Republicii Moldova pot cumpăra sau obține gratuit în proprietate privată locuințele în care trăiesc și care aparțin fondului de stat.

În conformitate cu art. 11, orice cetățean care dorește să cumpere sau să primească cu titlu gratuit o locuință în proprietate privată trebuie să depună o cerere scrisă la organul abilitat, care va stabili costul și va adopta o decizie în termen de două luni.

În conformitate cu art. 12, contractul de vânzare-cumpărare a locuinței în proprietate privată se autentifică notarial, se înregistrează la oficiul cadastral competent și servește drept titlu de proprietate privată.

II. JURISPRIDENȚA NAȚIONALĂ RELEVANTĂ

20. În mai multe hotărâri pronunțate în anii 2009 și 2010, Curtea Supremă de Justiție a dat câștig de cauză mai multor persoane care solicitau obligarea Academiei de a cere bonuri de repartitie de la autoritatea locală competentă pentru același bloc locativ în care locuiau reclamantii. În două dintre cauze (dosarele nr. 2ra-2436/09 și 2ra-2051/09), instanța a remarcat

în mod expres faptul că persoanele implicate lucrau în continuare pentru diverse instituții subordonate Ministerului Culturii și Turismului („Ministerul”), inclusiv pentru Academie.

O a treia decizie (dosarul nr. 2ra-2365/09) nu menționa nimic despre un raport de muncă cu Ministerul. Curtea Supremă de Justiție a constatat că persoana respectivă „locuia din anul 2002 în blocul de apartamente ..., fiind cazată acolo în baza unui contract de locațiune și obținând ulterior un bon de repartiție de la [ISA]”.

În ultimul dosar (nr. 2ra-1284/10), Academia a susținut că persoanele care locuiau în apartament nu avuseseră niciun raport de muncă cu Ministerul și niciun temei juridic pentru a ocupa apartamentul. Instanța a respins acest argument, bazându-se pe faptul că persoanele vizate în acel dosar fuseseră cazate în apartamentul dat în baza unui contract de locațiune și se mutaseră în apartamentul respectiv cu permisiunea administrației Academiei și în baza unui bon de repartiție emis de către aceasta.

ÎN DREPT

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 8 DIN CONVENȚIE

21. Reclamanții s-au plâns că evacuarea lor din apartamentul în care locuiau a încălcat drepturile lor garantate de Articolul 8 din Convenție, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acesta este prevăzut de lege și constituie, într-o societate democratică, o măsură necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protecția sănătății, a moralei, a drepturilor și a libertăților altora.”

A. Admisibilitatea

22. Curtea observă că această plângere nu este nici în mod vădit nefondată, nici inadmisibilă pentru oricare dintre celelalte motive enumerate la Articolul 35 din Convenție. Prin urmare, ea trebuie declarată admisibilă.

B. Fondul

1. *Observațiile părților*

23. Reclamanții au susținut că se mutaseră în apartamentul lor în mod legal, în baza unui bon de repartiție eliberat de către administrația ISA. Ei locuiseră acolo timp de peste unsprezece ani, plătind facturile pentru serviciile comunale și chiria către ISA (și apoi către Academie). De exemplu, ei plătiseră costuri semnificative de reparații pentru acoperiș și pentru sistemul de încălzire. Timp de aproximativ opt ani, Academia nu numai că tolerase prezența reclamanților în apartament, dar îi ajutaseră să obțină înregistrarea reședinței lor permanente acolo. Nici bonul de repartiție și nici reședința permanentă nu fuseseră vreodată anulate.

24. Guvernul a susținut că, deoarece reclamanții nu avuseseră niciun drept de proprietate și nicio „așteptare legitimă” de a obține acest drept, ei nu aveau dreptul de a continua să locuiască în apartamentul cu pricină odată ce raportul de muncă dintre primul reclamant și Academie a încetat. În plus, autoritățile avuseseră nevoie să folosească spațiul locativ în interes public. Prin urmare, instanțele produsese un echilibru corect între interesele concurente implicate.

2. *Aprecieră Curții*

(a) **Principii generale**

25. Curtea reiterează faptul că noțiunea de „domiciliu” este de o importanță centrală pentru identitatea, autodeterminarea, integritatea fizică și psihică a persoanei, menținerea relațiilor cu ceilalți și un loc stabil și sigur în comunitate (a se vedea, printre alte autorități, *Vinniychuk v. Ucraina*, nr. 34000/07, § 47, 20 octombrie 2016). Pierderea domiciliului este cea mai extremă formă de ingerință în dreptul la respectarea domiciliului (a se vedea, printre alte autorități, *McCann v. Regatul Unit*, nr. 19009/04, § 50, 13 mai 2008).

26. Curtea mai reiterează că, indiferent dacă un caz este analizat sub aspectul obligației pozitive a Statului sau sub aspectul unei ingerințe din partea unei autorități publice care trebuie justificată în conformitate cu paragraful 2, principiile aplicabile sunt în mare parte similare. În ambele contexte trebuie să se țină seama de echilibrul just care trebuie să fie produs între interesele concurente ale individului și ale comunității în ansamblu. În plus, chiar și în privința obligațiilor pozitive care rezultă din primul paragraf al Articolului 8, la producerea echilibrului necesar, obiectivele menționate la al doilea paragraf pot avea o anumită relevanță (a se vedea *Moreno Gómez v. Spania*, nr. 4143/02, § 55, CEDO 2004-X, și *Paketova și alții v. Bulgaria*, nr. 17808/19 și 36972/19, § 150, 4 octombrie 2022).

27. Sarcina Curții nu este de a se substitui autorităților naționale la determinarea celei mai potrivite modalități de a proceda într-o anumită cauză, ci mai degrabă de a examina, în baza Convenției, deciziile pe care autoritățile le-au luat în exercitarea puterii lor de apreciere (a se vedea *Novoseletskiy v. Ucraina*, nr. 47148/99, § 79, CEDO 2005-II (extrase)).

(b) **Aplicarea principiilor de mai sus în prezenta cauză**

(i) *Dacă a existat o ingerință în dreptul reclamanților la respectarea domiciliului lor*

28. Curtea a stabilit cu consecvență că noțiunea de „domiciliu” în sensul Articolului 8 nu se limitează la acele spații care sunt ocupate în mod legal sau care au fost stabilite în mod legal. „Domiciliul” reprezintă un concept autonom care nu depinde de clasificarea din dreptul intern. Faptul că o anumită încăpere constituie sau nu un „domiciliu” care atrage protecția Articolului 8 § 1 va depinde de circumstanțele de fapt, și anume de existența unor legături suficiente și continue cu un loc specific (*Jansons v. Letonia*, nr. 1434/14, § 52, 8 septembrie 2022, cu referințele ulterioare incluse acolo).

29. Curtea observă că Guvernul nu a contestat faptul că reclamanții locuiseră în apartamentul respectiv timp de aproape doisprezece ani și că nu

aveau altă locuință. Prin urmare, apartamentul era „domiciliul” lor în sensul Articolului 8. În plus, reclamanții au fost evacuați din locuința lor în urma unei proceduri de evacuare începută în noiembrie 2012 (a se vedea paragraful 17 de mai sus), ceea ce a constituit în mod clar o ingerință în dreptul lor garantat de Articolul 8 (a se vedea *Alif Ahmadov și alții v. Azerbaidjan*, nr. 22619/14, § 58, 4 mai 2023).

(ii) *Dacă ingerința a fost prevăzută de lege și a urmărit un scop legitim*

30. Curtea observă că soluția Curții Supreme de Justiție s-a bazat pe două dispoziții specifice din dreptul intern (art. 94 din Codul cu privire la locuințe, în vigoare la momentul respectiv, care stabilea procedura de evacuare, și art. 103, care se referă la ocuparea neautorizată a unei locuințe (a se vedea paragrafele 16 și 19 de mai sus). De asemenea, ea a făcut referire la art. 46 din același Cod, care reglementează distribuirea apartamentelor aparținând fondului de locuințe al întreprinderilor și organizațiilor (departamentale), la art. 50 din Cod, care se referă la distribuirea apartamentelor din fondul de locuințe al administrației publice locale, și la art. 112 din Cod, care prevede distribuirea temporară a camerelor în cămine (a se vedea paragraful 16 de mai sus). Cu toate acestea, ea nu a precizat care dintre eventualele norme referitoare la aceste tipuri de locuințe erau aplicabile în cazul reclamanților.

31. Curtea observă că art. 103 din Codul cu privire la locuințe se referă la ocuparea neautorizată a unei locuințe ca temei de evacuare a locatarilor acesteia. Cu toate acestea, nu a fost niciodată contestat în fața instanțelor interne faptul că reclamanții se mutaseră în apartament cu autorizația administrației ISA, care le eliberaseră un bon de repartitie și îi asistaseră cu înregistrarea reședinței lor permanente în apartament (a se vedea paragraful 8 de mai sus).

32. De asemenea, se poate prezuma că însăși Curtea Supremă de Justiție a constatat efectiv că bonul de repartitie emis de către administrația ISA pe numele reclamanților era nul și nevalabil. Cu toate acestea, art. 51 din Codul cu privire la locuințe prevedea un termen de trei ani pentru anularea unui bon de repartitie (a se vedea paragraful 19 de mai sus), termen care expirase în mod clar în prezenta cauză. Această dispoziție prevedea o excepție de la termenul de prescripție de trei ani în cazul unui bon de repartitie eliberat ca urmare a unor acțiuni ilegale din partea celor în favoarea cărora fusese eliberat. Cu toate acestea, Curtea Supremă de Justiție nu a constatat că reclamanții acționaseră în mod ilegal și acest aspect nici nu a format obiectul procesului judiciar. Ea a constatat pur și simplu că, în lipsa oricărui raport de muncă cu ISA, reclamanții ocupau temporar apartamentul, în baza unui contract de locațiune (a se vedea paragraful 16 de mai sus). De asemenea, Curtea notează că nici bonul de repartitie emis pe numele reclamanților, nici înregistrarea reședinței lor permanente în apartament nu au fost anulate.

33. În astfel de circumstanțe, nu este clar cum art. 103 din Codul cu privire la locuințe ar fi putut să ofere o bază legală pentru evacuarea reclamanților în absența oricărei constatări că ei acționaseră ilegal.

34. În același timp, reiterând natura limitată a competenței sale de a verifica respectarea dreptului intern (a se vedea *Allan Jacobsson v. Suedia*

(nr. 1), 25 octombrie 1989, § 57, Seria A nr. 163, și *Vrzić v. Croația*, nr. 43777/13, § 62, 12 iulie 2016), Curtea nu va adopta un verdict definitiv în această privință, ci va ține cont de constatările de mai sus în cadrul examinării proporționalității ingerinței în drepturile reclamanților.

35. Se poate considera că ingerința respectivă a urmărit scopul legitim de a proteja drepturile altora, și anume pe cele ale Academiei și, eventual, pe cele ale membrilor personalului său, care aveau dreptul de a obține o locuință de la Academie.

(iii) *Dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.*

36. Întrebarea esențială în acest caz este, prin urmare, dacă ingerința a fost proporțională cu scopul urmărit și, astfel, „necesară într-o societate democratică”.

37. Curtea reamintește jurisprudența sa din cauza *Vrzić* (citată mai sus, § 67), și anume că principiul potrivit căruia orice persoană care riscă să-și piardă locuința ar trebui să poată obține ca proporționalitatea măsurii să fie stabilită de către o instanță independentă nu se aplică în mod automat în cazurile în care posesia este solicitată de către o persoană sau o întreprindere privată. Dimpotrivă, echilibrul între interesele persoanei sau întreprinderii private și ale locatarului poate fi stabilit prin intermediul unei legislații care are drept scop protejarea drepturilor prevăzute de Convenție ale părților implicate (ibidem, § 67). Deoarece administratorul apartamentului în prezenta cauză, și anume Academia, era o instituție de stat și administra clădirea în numele statului, această jurisprudență nu este aplicabilă în această situație. Prin urmare, deoarece argumentele relevante privind proporționalitatea ingerinței au fost ridicate de către reclamanți în cadrul procedurilor judiciare interne, instanțele naționale trebuiau să le examineze în detaliu și să ofere motive adecvate (*Faulkner și McDonagh v. Irlanda* (dec.), nr. 30391/18 și 30416/18, §§ 94-96, 8 martie 2022).

38. În acest sens, Curtea face din nou referire la absența în hotărârile instanțelor naționale a oricărei constatări că reclamanții acționaseră în mod ilegal. Dimpotrivă, primul reclamant avea un contract cu ISA și a fost menționat ca membru al personalului în scrisoarea adresată autorității locale în sprijinul cererii reclamanților de înregistrare a reședinței lor permanente în apartament (a se vedea paragraful 8 de mai sus); reclamanții se mutaseră în apartament cu acordul administrației ISA, sprijinit de un bon de repartitie, care, în conformitate cu art. 50 din Codul cu privire la locuințe (a se vedea paragraful 19 de mai sus), era singurul temei juridic pentru mutarea într-un apartament; reclamanții locuiseră în apartament mai mult de unsprezece ani și plățiseră facturile pentru serviciile comunale către administrația ISA și, ulterior, către Academie; nu există nimic în dosar care să arate că ei au fost vreodată avertizați cu privire la locuirea lor temporară acolo.

39. După ce a constatat că, de fapt, reclamanții nu lucraseră vreodată pentru ISA, Curtea Supremă de Justiție a stabilit că ei pur și simplu au închiriat apartamentul și erau nevoiți să se mute la cererea administratorului clădirii. În acest sens, se observă că din jurisprudența prezentată de către reclamanți (a se vedea paragraful 21 de mai sus), în două cauze soluționate în anii 2009 și 2010 (nr. 2ra-2365/09 și nr. 2ra-1284/10) Curtea Supremă de Justiție a stabilit că persoanele implicate se mutaseră în apartamentele lor în

baza unui contract de locațiune încheiat cu Academia și obținuseră bonuri de repartiție de la aceasta. În aceste două cauze, instanța nu a examinat dacă persoanele respective lucraseră vreodată pentru Academie, chiar dacă în dosarul nr. 2ra-1284/10 este clar că Academia a argumentat absența oricărui raport cu persoana în cauză. Omisiunea Curții Supreme de Justiție de a se pronunța cu privire la această chestiune ar putea sugera că ea a considerat că prezența sau absența unui raport de muncă cu Academia era irelevantă pentru chestiunea dacă persoana avea dreptul de a continua să locuiască în apartament și de a obține un bon de repartiție pentru acesta. Deși i s-a prezentat această jurisprudență, aceeași instanță a respins o cerere identică din partea reclamantilor în prezenta cauză, bazându-se în principal pe faptul că reclamantii nu lucraseră vreodată pentru Academie.

40. Curtea constată că instanța națională nu a luat în considerare faptul că reclamantii nu aveau un alt loc unde să trăiască și că s-ar fi trezit în stradă după mai mult de un deceniu în care au locuit în mod legal în apartament și nu numai că au plătit chiria și facturile la servicii publice, ci au suportat și costuri pentru reparațiile substanțiale pe care administrația imobilului neglijase să le efectueze timp de ani de zile (a se vedea paragraful 10 de mai sus). În același timp, nu a fost efectuată nicio analiză a intereselor concurente, și anume dacă și în ce măsură Academia avea nevoie de locuințe pentru personalul său, dacă ceilalți membri ai personalului său dispuneau de locuințe alternative și dacă Academia avea alte apartamente pe care să le ofere personalului său. Această lipsă de analiză este cu atât mai evidentă cu cât Curtea Supremă de Justiție era conștientă de propria sa decizie într-o cauză foarte asemănătoare, în care a dat câștig de cauză unor persoane care au formulat pretenții practic identice cu cele ale reclamantilor (a se vedea paragraful 15 de mai sus). Ea nu a distins în niciun fel acea cauză de prezenta, ci a ajuns la o soluție opusă.

41. Cu alte cuvinte, Curtea Supremă de Justiție nu a produs un echilibru între interesele concurente aflate în joc, limitându-se la constatarea că administratorul clădirii ceruse reclamantilor să plece. Împreună cu aspectele procedurale menționate mai sus (a se vedea paragrafele 31-34 de mai sus), și anume faptul că bonul de repartiție nu fusese anulat și că nu s-a constatat vreodată că reclamantii acționaseră în mod ilegal, însă fuseseră evacuați în baza unei dispoziții care se referă la ocuparea neautorizată a unei locuințe, precum și trimiterea confuză la dispoziții referitoare la diferite tipuri de locuințe, fără a preciza care dintre ele se aplica în prezenta cauză (a se vedea paragraful 31 de mai sus) și invocarea unui element (existența unui raport de muncă cu Academia) care nu influențase anterior deciziile aceleiași instanțe în două situații practic identice (a se vedea paragraful 40 de mai sus), aceste considerente sunt suficiente pentru a permite Curții să concluzioneze că a existat o încălcare a Articolului 8 din Convenție în prezenta cauză.

IV. ALTE PRETINSE ÎNCĂLCĂRI ALE CONVENȚIEI

A. Plângeri în baza Articolului 6 § 1 din Convenție

42. Reclamantii s-au plâns de eșecul Curții Supreme de Justiție de a-și motiva suficient decizia și de a-și îndeplini rolul de unificare a practicii judiciare, îndepărtându-se de propria sa jurisprudență anterioară referitoare

la aceeași problemă. Ei au invocat Articolul 6 § 1 din Convenție, care are următorul conținut:

„Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”.

43. Guvernul a susținut că instanțele naționale oferiseră motive detaliate și că reclamanții urmăreau de fapt reexaminarea cauzei lor.

44. Curtea observă că partea din plângere referitoare la motivarea insuficientă este inclusă în plângerea formulată în baza Articolului 8, pe care a examinat-o deja.

45. În privința plângerii referitoare la jurisprudența divergentă a Curții Supreme de Justiție, Curtea observă că reclamanții au prezentat patru exemple de astfel de jurisprudență. Trei dintre aceste cauze pot fi distinse de prezenta cerere prin faptul că instanța supremă fie nu a examinat chestiunea existenței unui raport de muncă între persoanele implicate și ISA/Academie, fie a constatat că ele lucraseră efectiv pentru aceste instituții (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Curtea Supremă de Justiție și-a exprimat îndoielile cu privire la existența unui raport de muncă între reclamanți și ISA. Singurul exemplu în care persoanele care locuiau într-un apartament închiriat de la ISA/Academie și nu erau angajate de către o instituție subordonată Ministerului câștigaseră cazul lor nu este suficient pentru a stabili existența unor „diferențe profunde și de lungă durată” în jurisprudența Curții Supreme de Justiție (a se vedea, de exemplu, *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], nr. 76943/11, § 116, 29 noiembrie 2016 și *Svilengačanin și alții v. Serbia*, nr. 50104/10 și alte 9, § 79, 12 ianuarie 2021).

46. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că plângerea reclamanților în baza Articolului 6 § 1 din Convenție trebuie respinsă ca fiind vădit nefondată, în conformitate cu Articolul 35 §§ 3 (a) și 4 din Convenție.

B. Plângerea în baza Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție

47. Reclamanții s-au plâns de o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, pretinzând un drept de proprietate asupra apartamentului în care locuiau, în baza bonului de repartitie care le-a fost eliberat.

48. Curtea notează că procedurile inițiate de către reclamanți la nivel național au avut ca scop obligarea Academiei de a depune cererea respectivă către autoritățile publice locale, astfel încât acestea din urmă să elibereze un bon de repartitie pentru reclamanți. Fără această etapă prealabilă, ei nu puteau iniția procedura de privatizare (cumpărare de la stat) a apartamentului. Prin urmare, autoritățile naționale și, în final, instanțele de judecată nu puteau fi chemate să examineze chestiunea dreptului de proprietate al reclamanților decât după ce ei ar fi obținut bonul de repartitie de la administrația publică locală, ca urmare a procesului examinat în prezenta cauză.

49. Într-o astfel de situație, în care autorităților naționale nu li s-a cerut să vândă apartamentul către reclamanți, iar instanțele de judecată nu au examinat deocamdată o eventuală contestare a refuzului de a înregistra

dreptul lor de proprietate, Curtea consideră că plângerea este prematură. Prin urmare, ea trebuie respinsă în conformitate cu Articolul 35 §§ 1 și 4 din Convenție.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

50. Articolul 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul

51. Reclamanții au solicitat 19.000 de euro (EUR) pentru prejudiciul material și 12.000 EUR pentru prejudiciul moral. Ei s-au referit la valoarea apartamentului și la suferința cauzată în timpul anilor pe care i-au petrecut luptând pentru drepturile lor.

52. Guvernul a susținut că nu ar trebui să se acorde nicio despăgubire pentru prejudiciul material în absența unei încălcări a drepturilor reclamanților. De asemenea, el a susținut că pretenția reclamanților cu privire la prejudiciul moral este neîntemeiată și exagerată.

53. Curtea nu identifică nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatăată și prejudiciul material invocat; prin urmare, ea respinge această pretenție. Cu toate acestea, ea acordă reclamanților în comun suma de 4.500 EUR pentru prejudiciul moral, plus orice taxă care poate fi percepută.

B. Costuri și cheltuieli

54. Reclamanții au solicitat, de asemenea, 2.200 EUR pentru costurile și cheltuielile suportate în fața Curții.

55. Guvernul a notat că reclamanții nu au prezentat nici copia unui contract de asistență juridică, nici lista orelor petrecute de către avocat în această cauză.

56. Potrivit jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și a cheltuielilor numai în măsura în care s-a demonstrat că ele au fost în mod real și necesar suportate, și se încadrează într-un quantum rezonabil (a se vedea, de exemplu, *L.B. v. Ungaria* [MC], nr. 36345/16, § 149, 9 martie 2023). În prezenta cauză, având în vedere documentele aflate în posesia sa și criteriile de mai sus, Curtea respinge pretenția de rambursare a costurilor și a cheltuielilor, deoarece reclamanții nu au prezentat nicio dovadă a vreuneia dintre cheltuielile solicitate.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă plângerea formulată în baza Articolului 8, iar restul cererii inadmisibil;
2. *Hotărăște* că a existat o încălcare a Articolului 8 din Convenție;

3. *Hotărâște*

- (a) că Statul reclamat trebuie să plătească reclamanților, în comun, în termen de trei luni de la data definirii definitive a hotărârii în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, 4 500 EUR (patru mii cinci sute de euro) pentru prejudiciul moral, sumă care va fi convertită în moneda Statului reclamat la rata de schimb aplicabilă la data transferului, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (b) că, de la expirarea acestei perioade de trei luni și până la executarea hotărârii, va fi achitată o dobândă adițional sumei de mai sus, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de către Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale.

4. *Respinge* restul pretenției reclamanților privind satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 16 ianuarie 2024, în conformitate cu Articolul 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Hasan Bakırcı
Grefier

Arnfinn Bårdsen
Președinte

ANEXĂ

Lista reclamantilor:

No.	Numele reclamantului	Anul nașterii	Naționalitatea	Domiciliul
1.	Iurie NAFORNIȚA	1968	Moldovean	Ciorescu
2.	Albina NAFORNIȚA	1967	Moldovean	Chișinău
3.	Alina NAFORNIȚA	1992	Moldovean	Chișinău
4.	Andrei NAFORNIȚA	1998	Moldovean	Chișinău